

Sygn. akt III AUa 1287/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Jolanta Pietrzak (spr.)
Sędziowie	SSA Marek Procek SSA Marek Żurecki
Protokolant	Beata Kłosek

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2015r. w Katowicach

sprawy z odwołania A. M. (A. M.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej i o składki na Fundusz Pracy na skutek apelacji ubezpieczonego A. M.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 18 marca 2014r. sygn. akt VIII U 2350/13

oddala apelację.

/-/ SSA M. Procek /-/ SSA J. Pietrzak /-/ SSA M. Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1287/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 sierpnia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że w okresie od 17 kwietnia 2001r. do 30 kwietnia 2001r., od 20 marca 2002r. do 31 marca 2002r., od 17 kwietnia 2002r. do 30 kwietnia 2002r. i od 1 września 2008r. do nadal A. M. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Nadto ZUS drugą decyzją z dnia 27 sierpnia 2013r. stwierdził, że w okresie od 17 kwietnia 2001r. do 30 kwietnia 2001r., od 20 marca 2002r. do 31 marca 2002r., od 17 kwietnia 2002r. do

30 kwietnia 2002r. i od 1 września 2008r. do nadal płatnik składek (...) A. M. jest zobowiązany do opłacania składek na Fundusz Pracy.

W odwołaniu ubezpieczony wniósł o uchylene zaskarżonych decyzji w ten sposób, że nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej od dnia 1 marca 2011 roku. Podniósł, że od 1 marca 2011r. do nadal jest zatrudniony na terenie Wielkiej Brytanii, ale złożenie żądanego druku E-101/A1 jest niemożliwe z uwagi na charakter jego zatrudnienia.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonych decyzjach.

Wyrokiem z dnia 18.03.2014r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach oddalił odwołanie.

Sąd ustalił:

A. M. prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą (...) A. M. od 1 kwietnia 2000r. na podstawie zaświadczenia o wpisie do ewidencji działalności gospodarczej nr (...) wydanym przez Prezydenta Miasta G.. W ramach prowadzonej działalności odwołujący handluje samochodami. Działalność prowadzi przez internet i we współpracy z firmami transportowymi.

Z tytułu tej działalności odwołujący zgłosił się do ZUS do ubezpieczeń:

- od 1 sierpnia 2000r. do 16 kwietnia 2001r. - do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego;
- od 17 kwietnia 2001r. do 30 kwietnia 2001r. - do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i ubezpieczenia zdrowotnego;
- od 1 maja 2001r. do 19 marca 2002r. - do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego;
- od 20 marca 2002r. do 31 marca 2002r. - do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i ubezpieczenia zdrowotnego;
- od 1 kwietnia 2002r. do 16 kwietnia 2002r. - do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego;
- od 17 kwietnia 2002r. do 30 kwietnia 2002r. - do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i ubezpieczenia zdrowotnego;
- od 1 maja 2002r. do 31 sierpnia 2002r. - do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego;
- od 1 września 2008r. do 28 lutego 2011r. - do obowiązkowych ubezpieczeń: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i ubezpieczenia zdrowotnego.

Nadto w okresie od 1 stycznia 1999r. do 6 stycznia 2003r. odwołujący został zgłoszony do ubezpieczeń społecznych jako pracownik u płatnika składek A. W.. Płatnik wykazał, że skarżący od 17 kwietnia 2001r. do 30 kwietnia 2001r., od 20 marca 2002r. do 31 marca 2002r. i od 17 kwietnia 2002r. do 30 kwietnia 2002r. przebywał na urloпах bezpłatnych.

W okresie od 1 marca 2011r. do 31 lipca 2012r. odwołujący był zatrudniony w brytyjskiej firmie (...) zarejestrowanej pod adresem:(...), (...), a od 1 sierpnia 2012r. w firmie: W. (...), (...), (...), (...).

Ubezpieczony wyjaśnił, że pracował i mieszkał na terenie Wielkiej Brytanii.

Odwołujący nie dostarczył formularza A1 ustalającego właściwe ustawodawstwo w zakresie podlegania ubezpieczeniu brytyjskiemu.

Na etapie prowadzenia postępowania przez organem rentowym ubezpieczony nie sporządził poprawnej dokumentacji ubezpieczeniowej i rozliczeniowej z tytułu prowadzonej działalności.

Z uwagi na powyższe, zaskarżoną decyzją z 27 sierpnia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że w okresie od 17 kwietnia 2001r. do 30 kwietnia 2001r., od 20 marca 2002r. do 31 marca 2002r., od 17 kwietnia 2002r. do 30 kwietnia 2002r.

i od 1 września 2008r. do nadal A. M. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu jako osoba prowadząca działalność gospodarczą. Nadto ZUS drugą decyzją z dnia 27 sierpnia 2013r. stwierdził, że w okresie od 17 kwietnia 2001r. do 30 kwietnia 2001r., od 20 marca 2002r. do 31 marca 2002r., od 17 kwietnia 2002r. do 30 kwietnia 2002r. i od 1 września 2008r. do nadal płatnik składek (...) A. M. jest zobowiązany do opłacania składek na Fundusz Pracy.

Strony nie zgłosiły dalszych wniosków dowodowych.

Wobec poczynionych ustaleń Sąd uznał odwołanie za niezasadne podnosząc w motywach rozstrzygnięcia, co następuje:

Jednym z podstawowych i kardynalnych praw konstytuujących istnienie Unii Europejskiej jest określone w art. 39 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską z dnia 25.03.1957r. (tekst jednolity Dz. Urz. WE C z dnia 24.12.2002r. nr 325) prawo swobodnego przepływu osób, w tym pracowników. Zapewnia ono swobodę przepływu pracowników wewnątrz Wspólnoty. Prawa pracowników w zakresie zabezpieczenia społecznego konkretyzują przepisy rozporządzenia Rady, wydanego w oparciu o normę kompetencyjną ustanowioną w treści art. 42 Traktatu, tj. Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE z 30.04.2004r. Nr L 166/1 ze zm.) oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE z 30.10.2009r. Nr L 284/1 ze zm.).

Po myśli art. 11 ust. 1 i ust. 2 pkt a rozporządzenia WE Nr 883/2004 osoby, do których stosuje się niniejsze rozporządzenie, podlegają ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Ustawodawstwo takie określane jest zgodnie z przepisami niniejszego tytułu, osoba wykonująca w Państwie Członkowskim pracę najemną lub pracę na własny rachunek podlega ustawodawstwu tego Państwa Członkowskiego.

Zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia WE nr 883/2004 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną lub, jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub w kilku Państwach Członkowskich, ustawodawstwu określoneму zgodnie z przepisami ust. 1.

Nadto po myśli art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. U. UE z 30.10.2009r. Nr L 284/1 ze zm.) osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania. Natomiast według procedury zawartej w art. 16 ust. 2 rozporządzenia 987/2009, wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma

zastosowanie zgodnie z przepisami tytułu II rozporządzenia podstawowego, poświadczają, że to ustawodawstwo ma zastosowanie, oraz w stosownych przypadkach wskazuje, jak długo i na jakich warunkach ma ono zastosowanie.

Regułą jest podleganie przez pracownika ustawodawstwu tylko jednego Państwa Członkowskiego. Wynika to wprost z treści art. 11 ust. 1 i ust. 2 pkt a rozporządzenia WE

Nr 883/2004. Prawidłowe określenie właściwego ustawodawstwa w sferze zabezpieczenia społecznego ma doniosłe znaczenie zarówno dla płatnika składek, jak i dla pracownika.

Na osobach objętych art. 13 rozporządzenia nr 883/2004 w związku z treścią jego art. 13

ust. 5 spoczywają obowiązki informacyjne, których wykonanie może mieć znaczenie dla nabycia i realizacji prawa do określonych świadczeń. Procedura dotycząca stosowania art. 13 została określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego. Osoba, która wykonuje pracę

w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (ust. 1). Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (ust. 2). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone na podstawie ust. 4, lub przynajmniej jedna

z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3). W przypadku, gdy z uwagi na brak pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, niezbędne jest nawiązanie kontaktów przez instytucje lub władze dwóch lub więcej państw członkowskich, na wniosek jednej lub więcej instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich lub na wniosek samych właściwych władz ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego jest określane na mocy wspólnego porozumienia, z uwzględnieniem art. 13 rozporządzenia podstawowego i odpowiednich przepisów art. 14 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). W przypadku rozbieżności opinii między zainteresowanymi instytucjami lub właściwymi władzami podmioty te starają się dojść do porozumienia, a zastosowanie ma art. 6 rozporządzenia wykonawczego (ust. 4). Instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o tym zainteresowanego (ust. 5). Jeżeli natomiast zainteresowany nie dostarczy informacji,

o których mowa w ust. 1, komentowany artykuł stosuje się z inicjatywy instytucji wyznaczonej przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania, gdy tylko instytucja ta zapozna się z sytuacją tej osoby, np. za pośrednictwem innej instytucji zainteresowanej (ust. 6).

Szczegółowe kwestie dotyczące zasad stosowania procedury dialogu i concyliacji zostały ujęte w decyzji nr A1 z dnia 12 czerwca 2009r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i concyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 (Dz. Urz. UE C 106 z 24.04.2010, s.1-4).

Dokumentem potwierdzającym podleganie ustawodawstwu danego państwa jest „zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającym zastosowanie do osoby uprawnionej” wydane na formularzu A1.

W celu uzyskania tego zaświadczenia należy zwrócić się z wnioskiem do właściwej instytucji, która poświadczy, w jakim okresie i na jakiej podstawie ma zastosowanie dane ustawodawstwo.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy należy wskazać, iż ubezpieczony prowadząc w Polsce pozarolniczą działalność gospodarczą i będąc zatrudnionym w brytyjskich firmach powinien uzyskać formularz A1 z brytyjskiej instytucji ubezpieczeniowej i dokonać wyrejestrowania z ubezpieczeń w Polsce. Taki dokument potwierdzałby, że odwołujący prowadzący w Polsce działalność gospodarczą nie powinien odprowadzać składek na ubezpieczenia społeczne.

Sąd ustalił, że odwołujący prowadząc działalność gospodarczą w Polsce w spornym okresie oraz będąc zatrudnionym w brytyjskich firmach nie dostarczył formularza A1 ustalającego właściwe ustawodawstwo w zakresie podlegania ubezpieczeniu brytyjskiemu.

W konsekwencji poczynionych ustaleń Sąd uznał, iż A. M. w od 1 marca 2011r. podlegał obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, a nadto jest zobowiązany do opłacania składek na Fundusz Pracy.

W tym stanie rzeczy zaskarżone decyzje z dnia 27 sierpnia 2013r. Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdzające podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej oraz stwierdzające obowiązek opłacania składek na Fundusz Pracy z tytułu tej działalności, należy uznać za prawidłowe.

Apelację od tego wyroku wywiódł ubezpieczony domagając się jego uchylecia w całości i zmiany poprzez uwzględnienie słusznego odwołania ewentualnie przekazania sprawy organowi rentowemu celem ponownego rozpoznania.

Skarżący zarzucił naruszenie przepisów prawa materialnego, a to, poprzez uznanie, że podlegał dwóm systemom ubezpieczeniowym równocześnie, naruszenie przepisów proceduralnych poprzez uznanie, że jurysdykcja RP rozciąga się także na umowy zawarte poza granicami kraju z podmiotami zagranicznymi.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Sąd Okręgowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne.

Właściwie też Sąd I instancji ocenił zasadność żądań ubezpieczonego.

Oceniając zasady podlegania określonym systemom ubezpieczeń społecznych przez osobę wykonującą równocześnie pracę najemną oraz pracę na własny rachunek na terenie różnych państw członkowskich należy od dnia 1 maja 2010r. zastosować przepisy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego Rady Europy (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U.UEL.04.166.11), zwanego dalej rozporządzeniem podstawowym oraz rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia nr 883/2004 (Dz.U.UEL.L.284.1) zwanego dalej rozporządzeniem wykonawczym. Przepisy te zastąpiły bowiem dotychczasowe uregulowania, a mianowicie rozporządzenie Rady EWG nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego dla pracowników i ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie (obowiązujące do dnia 30 kwietnia 2010r.).

Zgodnie z art. 14c lit.a dotychczasowego rozporządzenia, osoba będąca równocześnie pracownikiem najemnym na terytorium jednego Państwa Członkowskiego i prowadząca działalność na własny rachunek na terytorium innego Państwa Członkowskiego podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę

za wynagrodzeniem lub jeżeli jest zatrudniona na terytorium dwóch lub więcej Państw Członkowskich ustawodawstwu określonego zgodnie z art. 14 ust. 2 lub 3. Przepis art. 12 ust. 7 lit. a rozporządzenia Rady EWG nr 574/72 z dnia 21 marca 1972r. ustalający sposób stosowania wyżej cytowanego rozporządzenia nr 1408/71 stanowił, że jeżeli zgodnie z postanowieniami art. 14c rozporządzenia osoba, która wykonuje pracę na własny rachunek na terytorium innego Państwa Członkowskiego, podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, na którego terytorium wykonuje pracę najemną, instytucja wskazana przez właściwą władzę tego Państwa wydaje jej zaświadczenie stwierdzające, że podlega jego ustawodawstwu oraz przekazuje odpis tego zaświadczenia instytucji wskazanej przez właściwą władzę każdego innego Państwa Członkowskiego, na którego terytorium wymieniona osoba wykonuje pracę na własny rachunek, na którego terytorium wymieniona osoba ma miejsce zamieszkania.

Z dniem 1 maja 2010r. weszło w życie rozporządzenie Parlamentu Europejskiego WE nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, które zastąpiło rozporządzenie nr 1408/71. Zgodnie z przepisem art. 13 ust. 3 osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich podlega ustawodawstwu Państwa Członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną, lub jeżeli wykonuje taką pracę w dwóch lub kilku Państwach Członkowskich ustawodawstwu określonego zgodnie z ust 1.

Jak wyżej wspomniano rozporządzenie wykonawcze do wskazanego rozporządzenia podstawowego w art. 16 ust. 5 i art. 20 ust. 2 stwierdza, że instytucja właściwa Państwa Członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone jako mające zastosowanie, niezwłocznie informuje o dniu, od którego rozpoczyna się stosowanie tego ustawodawstwa zainteresowanego oraz instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę Państwa Członkowskiego, którego ustawodawstwu podlegała ostatnio ta osoba.

Spór w rozpoznawanej sprawie sprowadzał się do ustalenia czy ubezpieczony prowadząc na terenie Polski działalność gospodarczą na własny rachunek podlegał w spornym okresie ustawodawstwu brytyjskiemu zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia.

W tym względzie ustalone zostało, że odwołujący prowadząc działalność gospodarczą w Polsce w spornym okresie oraz będąc zatrudnionym w brytyjskich firmach nie dostarczył formularza A1, ustalającego właściwe ustawodawstwo w zakresie podlegania ubezpieczeniu brytyjskiemu.

Nadto z akt wynika, że właściwa instytucja brytyjska poinformowała organ rentowy, że nie zgadza się z tymczasowym ustaleniem brytyjskiego ustawodawstwa jako właściwego i nie wyda stosownego zaświadczenia (A1) a to z uwagi na to, że kwestionuje prowadzenie działalności na terenie Wielkiej Brytanii przez spółki, które miały zatrudniać skarżącego w spornym okresie (k.25-30 akt ZUS).

Tym samym uznać należało, że ubezpieczony nie udowodnił, że wykonywał w spornym okresie pracę najemną na terenie Wielkiej Brytanii i podlegał z tego tytułu ubezpieczeniu brytyjskiemu.

Pracownikiem w rozumieniu prawa wspólnotowego jest bowiem osoba fizyczna, która faktycznie świadczy na rzecz innego podmiotu określoną pracę mającą wymiar ekonomiczny, pozostając pod kierownictwem tego podmiotu. Tymczasem w sprawie brak jest jakichkolwiek dowodów mogących faktycznie potwierdzać wykonywanie przez ubezpieczonego pracy w spornym okresie na terenie Wielkiej Brytanii. Z tego powodu brytyjska instytucja ubezpieczeniowa poinformowała organ rentowy, iż nie wyraża zgody na zastosowanie wobec ubezpieczonego ustawodawstwa brytyjskiego.

Skoro ubezpieczony nie wykazał, że w spornym okresie świadczył faktycznie pracę na terenie Wielkiej Brytanii i podlegał w tym okresie ustawodawstwu brytyjskiemu jego apelacja podlegała oddaleniu jako bezzasadna.

Z przytoczonych względów Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

/-/ SSA M. Procek /-/ SSA J. Pietrzak /-/ SSA M. Żurecki

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM